Hållbart firande på svenska konsulatet

SIDAN 11

Restaurang DAGAR
10-15 juni
ålands näringsliv

AlandicaDebatt.

Politiska chefredaktören **Tove Lifvendahl** kommer. Gör du?

9–11 juni 2019

> Läs mer på www.alandicadebatt.ax Fri entré

NR 109
FREDAG 7 JUNI 2019

Nya Åland

LÖSNUMMER 2,20€ | TELEFON 018-23 444 | NYHETSTIPS 0457-313 4444 | WWW.NYAN.AX

Sjön är svårt övergödd – nu blir vattnet gödsel

I sommar börjar experimentet: ”Jag vill att viken ska bli bra”

Kaldersfjärden är svårt övergödd. Ingen badar där mera.

Men nu kan det finnas hopp.

I sommar inleds försök som i längden kan göra både land och hav till vinnare. Vatten ska pumpas upp och användas som bevattning för odlingsmark. Experimentet genomförs i samarbete med **Erik Rosenberg**, bonde med åkermark invid sjön:

– Jag vill att viken ska bli bra, säger han.

SIDAN 8

Danelle Bergstrom vågade söka inspiration i havet

SID 14–15

På söndag öppnas dörren till prisbelönte konstnären Danelle Bergstroms utställning ”Våga”. Det är havets pulserande rörelser som gestaltas på Önningebymuseet.

FOTO: STEFAN ÖHBERG

NIPÅ

Blek kritik i rapporten

Nordiska Ministerrådets controllerfunktion är lätt kritisk mot ledaren för Nordens Institut på Åland, NIPÅ, i den rapport som nu är offentlig. Den slutsats som visselblåsarna, som i flera omgångar larmat om missförhållanden, drar är att ministerrådet saknar verktyg för att hantera sådana här situationer.

–Hur ska ministerrådet kontrollera att chefen vidtar de åtgärder som nämns i rapporten? Känner man till om de anställda fått ta del av rapporten? Har den skeva maktbalansen mellan chef och anställda beaktats i utredningen, är frågor som en av dem ställer.

SIDORNA 6–7

NYHETER

Åtalas: Ska ha kört stöldgods i stulen bil

SIDAN 9

SPORT

ÅU laddar för cupfinal

– tränaren blir hemma

SIDAN 16

ÄNTLIGEN FREDAG – Heidi Hendersson: ”Man kunde klimatkompensera för det utsläpp min högra skinka gjorde" SID 19

Annica tar från havet och ger till åkern

Annica Brink och Erik Rosenberg på vallen som inom kort ska vattnas med vatten från den övergödda Kaldersfjärden.
FOTO: JONAS EDSVIK

Sedan bevattnas åkermarken norr om Kaldersfjärden. På så sätt ska näringsämnena göra nytta.

2

Vatten ska pumpas upp från Kaldersfjärdens djupaste del, där halterna av näringsämnen är högre.

1

Både hav och land blir vinnare om näringen i havet kan tas upp och användas på odlingsmark i stället.

I sommar inleds försök i Kaldersfjärden och Ämnäsviken.

Annica Brink, koordinator för projektet Seabased vid landskapets miljöbyrå, leder ett försök som går ut på att bevattna vall med näringsrikt brackvatten ur Kaldersfjärden. Försöket genomförs i samarbete med **Erik Rosenberg**, bonde med mark invid sjön.

Han ska pumpa upp vatten från Kaldersfjärdens djupare del, där halterna av näringsämnen är högre, och vattna en del av sina åkrar med det. Tanken är att näringsämnena i vattnet ska göra nytta på åkrarna i stället för att skada fjärden.

Få bort fosfor

Ett liknande försök ska genomföras vid Ämnäsviken. Båda försöken genomförs inom ramen för projektet Seabased (se faktaruta).

–Det främsta syftet är att plocka bort fosfor, men det är också bra om vi kan få bort kväve, säger Annica Brink.

Både Kaldersfjärden och Ämnäsviken är svårt övergödda. Rapporten Ytvattenstatus på Åland, publicerad tidigare i våras, identifierade tre vattenförekomster i den åländska innerskärgården med dålig ekologisk status: Kaldersfjärden, Ämnäsviken och Jomala vik.

Erik Rosenberg har sett själv hur sjön försämrats genom åren, och det är en orsak till att han tog chansen att medverka i Seabased-försöket.

–Jag vill att viken ska bli bra, säger han.

–Man kan inte simma där mer, och de boende använder inte viken mer. Jag är den enda vattenägaren på Finströmssidan, så om inte jag ställer upp så gör ingen det.

Extra näring

Erik Rosenberg odlar ekologiskt, och brukar inte gödsla sin vall.

–Så det kan vara bra med lite extra näring, även om det inte gör så stor skillnad för vall.

Största frågan är hur åkrarna påverkas av saltet. Salthalten i vattnet varierar med årstiden. I Kaldersfjärden låg den i fjol på mellan 0,6 och 4,1 promille. Annica Brink berättar om ett försök i Västervik i Sverige, ett försök som redan pågått i fem år.

–Det har gått jättebra, trots en salthalt på cirka 4 promille. Markfysiker på Sveriges lantbruksuniversitet säger att vårt brackvatten innehåller så lite salt att det inte förstör jorden om åkrarna bevattnas några gånger under odlingssäsongen.

I Västervik har man vattnat åkrar med spannmål, vall och åkerböna, och produktionen har ökat. Så där är erfarenheterna positiva. Flera grödor som man trodde skulle vara känsliga för saltet i bevattningsvattnet visade sig tvärtom må bra av det. Deltagarna i försöket kunde också reducera sin användning av konstgödsel med 10 procent.

–Men frågan är vad som händer om tio år, säger Annica Brink.

–Man får ta jordprover och sluta om det märks att jorden tar skada av saltet.

Tio hektar vid Ämnäsviken

Förutom Erik Rosenbergs vallodling på 4 hektar så görs ett liknande försök vid Ämnäsviken, med medverkan från bonden **Fredrik Söderlund** och markägaren **Niclas Häggblom**.

–Det är ett område på 10 hektar, säger Annica Brink.

Ämnäsviken och Kaldersfjärden har kontakt med varandra via en kanal.

–Sjöarna göder varandra genom kanalen, men nu kan vi köra på från två håll och det är bra, säger Annica Brink, och tillägger att Fredrik Söderlund redan förra sommaren tog vatten från Ämnäsviken för att bevattna sin mark, på eget bevåg. Också där lämnas en del av marken obevattnad, som kontroll.

–Kontrollåkern gödslas som vanligt, medan provåkern vattnas med vatten från Ämnäsviken.

Slangen från Kaldersfjärden till Erik Rosenbergs åkrar läggs i slutet av den här veckan. Beroende på behovet kommer han att vattna max fyra gånger i sommar, upp till 40 mm per gång. Försöket ska pågå i två somrar.

Kommer det att märkas någon skillnad i Kaldersfjärden eller Ämnäsviken efter två somrar?

–Nej, jag är skeptisk till att det går att se resultat på så kort tid och på så små bevattnade arealer. Det viktiga är att se om det funkar bra för åkrarna, då går det att göra i större skala, säger Annica Brink.

Därför måste hon analysera både grödor och bevattningsvatten, för att veta exakt vad som kommer ut i åkrarna. Om det visar sig att det fungerar och att jorden inte tar skada av brackvattnet kan uttaget av näringsrikt brackvatten för bevattning leda till friskare vikar i innerskärgården.

–Skulle alla åkrar kring Ämnäsviken vattnas med vatten ur viken så skulle det kunna ge effekt, säger Annica Brink.

SUSANNA SKOGBERG
susanna.skogberg@nyan.ax
tfn 528 467

SEABASED

- Inom projektet Seabased prövar man att avlägsna närsalter - främst fosfor - ur haven, för att minska den interna belastningen av näringsämnen i Östersjön och innervikarna. Namnet Seabased kommer sig av att man arbetar med havsbaserade i stället för landbaserade åtgärder. Projektet är ett Interreg Central Baltic-projekt. Ålands landskapsregering är en av totalt sex partners i Sverige, Finland och på Åland. Den totala budgeten för projektet är 2,8 miljoner euro, varav 75 procent finansieras av EU.

KALDERSFJÄRDEN OCH ÄMNÄSVIKEN

- I rapporten Ytvattenstatus på Åland 2012-2018 beskrivs situationen i Kaldersfjärden och Ämnäsviken som ”extremt dålig”. Totalkvävehalten i Kaldersfjärden och Ämnäsviken är ca 3,5 gånger högre än vad halterna var i medeltal i innerskärgården 2012–2018 (Kaldersfjärden, Ämnäsviken och Jomala vik exkluderade). Totalfosforhalten var högst i Ämnäsviken, drygt sju gånger högre än för medeltalet i övriga innerskärgården åren 2012–2018. I Kaldersfjärden var totalfosforhalten ca 5,5 gånger högre jämfört med övriga vattenförekomster i innerskärgården.
- Kaldersfjärden är som mest 6,3 meter djup. Salthalten varierade förra året från 0,6 promille i maj till 4,1 promille i augusti, 1 meter från botten.
- Ämnäsviken är som mest 2,9 meter djup. Salthalten varierade förra året från 4,9 promille i juli till 5,3 promille i augusti, 1 meter från botten.

Källor: Ytvattenstatus på Åland 2012-2018, Seabased (Annica Brink)